

2020-03-11 1 (42)
Dnr 2017:00779

Regeringsuppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och sam- ordnade insatser för barn och unga (TSI)

Lägesbeskrivning 2019

Innehållsförteckning

Lägesbeskrivning 2019	1
1. Sammanfattning	4
2. Bakgrund	7
2.1 Regeringsuppdraget	7
2.2 Sammandrag av delredovisning I (perioden 2017–2018)	8
2.3 Agenda 2030	8
2.4 Fokus på den selektiva nivån	9
3. Beskrivning av de 36 utvecklingsarbetena	12
3.1 Utvecklingsarbetenas inriktning	12
3.2 Läget i utvecklingsarbetena	14
4. Det nationella stödet för TSI	15
4.1 Nätverken och nätverkssamordnarna	15
4.2 Utbildning i praktisk samverkan	15
4.3 Stimulansmedel	16
4.4 Digital projektarbetsplats	17
4.5 Stöd i systematisk uppföljning	17
4.6 Besök i utvecklingsarbetena	18
4.7 Stöd i att arbeta med de olika perspektiven	19
4.8 Juridiskt stöd	20
4.9 Webbaserat kunskapsstöd	20
4.10 Spridning av TSI	21
5. Kartläggning av överenskommelser och avtal	24
6. Referensgrupperna	25
7. Delutvärdering	26
8. Utmaningar och identifierade behov	28
8.1 Stora samhällsfrågor som kräver mer fokus på det tidiga arbetet	28
8.2 Tiden	28
8.3 Stöd att identifiera och arbeta med barn och unga med ogynnsam utveckling	28
8.4 Politisk förankring	29

2020-03-11
3 (42)
Dnr 2017:00779

8.5 Verksamheternas behov snarare än barnens	29
8.6 Svårigheter att involvera barn, unga och föräldrarna i utvecklingsarbetet	29
8.7 Personalrörlighet och stabila strukturer	29
8.8 Betrakta det tidiga arbetet som en investering.....	30
8.9 Stöd i arbetet med sociala investeringar	30
8.10 Juridiska hinder för gemensam uppföljning på individnivå	30
8.11 Regionala samverkans- och stödstrukturer för långsiktig implementering av TSI....	31
Bilaga 1	32
Sammanställning av de 36 lokala utvecklingsarbeten som deltagit 2019...	32

1. Sammanfattning

Skolverket och Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete som syftar till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser (TSI). I den fortsatta redovisningen används skola/elevhälsa för att markera att hela skolverksamheten har ett ansvar för att arbeta hälsofrämjande och förebyggande.

Av regeringsuppdraget framgår att myndigheterna ska kartlägga och identifiera framgångsfaktorer och strukturella hinder för samverkan. Myndigheterna bedömde att det bästa sättet att identifiera framgångsfaktorer och hinder var att stödja och följa ett antal lokala utvecklingsarbeten inriktade på att förbättra och utveckla tidig samordning kring barn och unga. Ett urval av 36 utvecklingsarbeten runt om i landet ingår i den nationella satsningen. Då en del utvecklingsarbeten består av flera kommuner eller en hel region innebär det att sammanlagt 90 kommuner och 16 regioner deltar i satsningen.

Denna lägesbeskrivning innehåller information om de aktiviteter som under 2019 genomförts av Socialstyrelsen och Skolverket för att stödja de utvalda 36 utvecklingsarbetena i sitt förbättringsarbete.

Det nationella stödet till utvecklingsarbetena består av:

- Nätverksamordning och nätverksträffar för lärande och erfarenhetsutbyte
- Utbildning i praktisk samverkan vid fyra lärosäten
- Stimulansmedel till exempelvis finansiering av samordning och resor
- Besök av myndigheterna i utvecklingsarbetena, för att ta del av hinder och framgångsfaktorer
- Stöd i lokal systematisk uppföljning, för uppföljning av utvecklingsarbetet
- En digital projektarbetsplats för att underlätta dialog och erfarenhetsutbyte
- Stöd att arbeta konkret med barnrätts- funktionshinders- och jämställdhetsperspektiv
- Juridiskt stöd om förutsättningarna för samverkan
- Spridning av resultat och erfarenheter till utvecklingsarbetena och övriga intresserade
- Webbaserat kunskapsstöd till övriga intresserade

Myndigheterna utvärderar också vilken påverkan den nationella satsningen har genom en extern utvärderare. Vidare genomför en extern konsult en kartläggning av samverkansöverenskommelser och avtal som styrmedel för samverkan. I slutet av 2019 påbörjades också en inventering av hur ett konkret stöd i arbetet med sociala investeringar skulle kunna ges till utvecklingsarbetena.

Sedan den förra delredovisningen (hösten 2019) har det utkristalliserat sig mer vilken inriktning utvecklingsarbetena har. Det är dock för tidigt att summera vilka hinder eller framgångsfaktorer utvecklingsarbetena möter. Myndigheterna återkommer med den redovisningen i slutrapporten till regeringen. Vissa iakttagelser kring utvecklingsarbetet har Skolverket och Socialstyrelsen ändå gjort, som tillsammans med preliminära resultat från delutvärderingen av TSI, kan sammanfattas på följande sätt.

Ett genomgående intryck är att det hos samtliga utvecklingsarbeten finns ett stort engagemang och en övertygelse om värdet av att arbeta förebyggande och komma in i ett tidigt skede. TSI uppfattas som en del av lösningen kring flera angelägna samhällsfrågor som minskade skolavhopp, främja psykisk hälsa och verka brottsförebyggande.

Det som också utmärker utvecklingsarbetena är att arbetet sker i tvärprofessionella team, men inriktningen på arbetet ser olika ut då det utgår från olika modeller och arbetssätt som passar den lokala kontexten. Tidsaspekten är väsentlig, det tar tid att organisera och driva ett utvecklingsarbete i kommuner och regioner med tre aktörer. Vid utgången av 2019 hade 16 av de 36 utvecklingsarbetena börjat arbeta operativt med att ge barn och unga insatser, resterande 20 utvecklingsarbeten var i planeringsfasen. Den politiska förankringen är också en utmaning, ofta är tre- fyra politiska nämnder berörda av utvecklingsarbetet. Nya politiska majoriteter bildades vid valet 2018, efter det att TSI-satsningen kommit igång. De utvecklingsarbeten som kommit igång och arbetar operativt med barn och unga stöter på andra problem som att identifiera målgruppen barn som riskerar ogynnsam utveckling. Många är vana att samverka kring insatser i ett sent skede, medan de tidiga insatserna kräver nya sätt att tänka, involverar andra aktörer och de behöver prioriteras så att de mer komplexa ärendena inte tar överhanden. Utvecklingsarbetena efterfrågar kunskapsstödande material kring risk- och skyddsfaktorer. Myndigheterna kommer att beakta det behovet av stöd i planeringen för 2020.

Utvecklingsarbetena har också uppmärksammat att ansvarsgränser tenderar att snävas åt när verksamheterna är ekonomiskt pressade, det tidiga och förebyggande arbetet riskerar att prioriteras bort i besparingstider. Det leder till att den lagbundna verksamheten prioriteras och annan verksamhet läggs ner. Personalomsättning påverkar också utvecklingsarbetet, särskilt när strukturerna inte är stabila. Flera utvecklingsarbeten rapporterar om svårigheter att få den regionala hälso- och sjukvården att delta aktivt i utvecklingsarbetet och få tillgång till primärvårdens resurser. Det kan exempelvis bero på att varje region har många kommuner att samverka med och prioriterar hårt vilka utvecklingsarbeten de går in i utanför sitt grunduppdrag.

Andra svårigheter som rapporteras är dels att involvera barn, unga och föräldrar i utvecklingsarbetet, dels att komma i gång med systematisk uppföljning. Det finns också, enligt Socialstyrelsens och Skolverkets bedömning, juridiska hinder som innebär att gemensam personuppgiftsbehandling inte får ske i utvecklingsarbetet, vilket berör såväl frågan om barn, unga och föräldrars delaktighet som systematisk uppföljning. Myndigheterna undersöker andra alternativ för att ge utvecklingsarbetena stöd i systematisk uppföljning.

Vidare planerar myndigheterna att ta fram ett stöddokument om förutsättningarna för att göra barn och föräldrar delaktiga i utvecklingsarbetet på ett övergripande plan, så att det genomförs i enlighet med gällande rätt.

En närmare redogörelse för de juridiska hinder som finns för en gemensam personuppgiftsbehandling kommer att ges i slutredovisningen.

På socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens område finns regionala samverkans- och stödstrukturer som underlättar dialog och kunskapsöverföring mellan lokal och nationell nivå. En

2020-03-11
6 (42)
Dnr 2017:00779

sådan struktur saknas inom skolans område. I många kommuner saknas även samverkansstrukturer mellan kommunen och fristående skolor.

Lägesbeskrivning 2019 av utvecklingsarbetet för tidiga och samordnade insatser för barn och unga (TSI)

Skolverket och Socialstyrelsen har i uppdrag att tillsammans genomföra ett utvecklingsarbete som syftar till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten, så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. Utvecklingsarbetet påbörjades 2017 och skulle ha avslutats 2020 men har genom regeringsbeslut förlängts till och med juni 2023.

Detta underlag är en beskrivning av de aktiviteter som genomförts i utvecklingsarbetet under 2019 och ger en lägesbild av de erfarenheter som hittills gjorts i arbetet. Lägesbeskrivningen utgör ett underlag för myndigheternas fortsatta arbete.

2. Bakgrund

2.1 Regeringsuppdraget

Bakgrunden till regeringens satsning är bland annat rapporter från tillsynsmyndigheterna som visat på brister och svagheter i samverkan mellan elevhälsan och hälso- och sjukvården samt socialtjänsten (rapport Elevhälsan – Tillsyn av elevhälsans medicinska och hälsofrämjande roll i sju län, IVO 2015:75). Skolinspektionen konstaterar i sin granskning av elevhälsan bl.a. att det krävs god samverkan med aktörer i vård- och omsorgskedjan, exempelvis socialtjänsten, för att alla barn och unga ska ges bästa möjliga förutsättningar till en god hälsa och utveckling (rapport 2015:5). Brister i samverkan kan innebära att barn blir bollade mellan olika verksamheter eller får vänta orimligt länge på hjälp. När flera verksamheter arbetar isolerat kring ett och samma barn uppstår också svårigheter att skapa en gemensam helhetsbild av vilka insatser barnet eller den unge är i behov av. Detta uppmärksammades också av den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården (S 2014: A).

I regeringsuppdraget ska myndigheterna kartlägga och identifiera goda exempel och framgångsfaktorer samt identifiera juridiska och strukturella hinder för samverkan. I uppdraget ingår också att följa upp och utvärdera samt sprida resultatet till kommuner och andra viktiga aktörer.

En skriftlig delredovisning av uppdraget lämnades till Regeringskansliet i november 2018. Därefter skulle en delrapport ha lämnats till regeringen den 28 februari 2020 och slutredovisning senast den 31 januari 2021. Regeringen meddelade den 24 februari 2020 att regeringsuppdraget ändrats och ska förlängas till juni 2023. Ändringen i uppdraget innebär också att insatser ska riktas dels mot riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska slutredovisas senast den 16 juni 2023. Delredovisningar ska inte längre lämnas.

2.2 Sammandrag av delredovisning I (perioden 2017–2018)

Regeringsuppdraget inleddes med att Socialstyrelsen och Skolverket genomförde en förstudie för att belysa behov, förutsättningar samt hinder och framgångsfaktorer för samverkan mellan skola/elevhälsa, hälso- och sjukvård och socialtjänst avseende tidiga insatser till barn och unga. En sammanfattning av förstudien presenterades i den förra delredovisningen.

Myndigheterna bedömde utifrån resultatet i förstudien att det bästa sättet att identifiera framgångsfaktorer och strukturella hinder för samverkan var att stödja och följa lokala utvecklingsarbeten, med fokus på tidiga och samordnade insatser till barn och unga (förkortas TSI).

Under våren 2018 bjöd myndigheterna in lokala utvecklingsarbeten i landet för att delta i denna satsning. Intresset var stort och 54 ansökningar kom in. En av flera förutsättningar för deltagande var att alla tre verksamhetsområden fanns representerade. Av dessa valdes 40 lokala utvecklingsarbeten ut med en geografisk spridning över landet. Utvecklingsarbetena har sedan dess erbjudits olika slags nationellt stöd. Stödet har bland annat varit att delta i nätverk för lärande och erfarenhetsutbyte. Varje nätverk har haft en utsedd en nätverkssamordnare.

Under hösten 2018 arrangerade myndigheterna en nätverksträff för samtliga utvecklingsarbeten som samlade drygt 200 deltagare från skola/elevhälsa, hälso-och sjukvård och socialtjänst.

Av de 40 utvecklingsarbetena erbjöds 16 att delta i sex dagars utbildning i praktisk samverkan som anordnades av fyra olika lärosäten. Dessa utvecklingsarbeten fick även ta del av ett ekonomiskt bidrag under 2018, på vardera 400 000 SEK. Myndigheterna anordnade även en nationell endagskonferens i december 2018 för att sprida kunskap om forskning och arbete inom området.

Under senhösten identifierades behov av ytterligare stöd till utvecklingsarbetena, vilket kommer att beskrivas mer utförligt i denna rapport.

2.3 Agenda 2030

Arbetet med att stödja utvecklingen av samordnade och tidiga insatser för barn och unga berör flera av de globala utvecklingsmål som finns i Agenda 2030. Myndigheternas arbete anknyter till flera mål i Agenda 2030 och de lokala utvecklingsarbetena fångar också ett eller flera av målen, detta beskrivs nedan.

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt.

Problem som ohälsa och skolfrånvaro kan leda till att barn och unga inte kan använda sin potential vilket hindrar möjligheten att komma in på arbetsmarknaden, vilket i sin tur leder till

utanförskap och låga inkomster. Att tidigt uppmärksamma familjer där föräldrarna står utanför arbetsmarknaden och ge stöd till barn som riskerar en ogynnsam utveckling är kärnan i TSI och har bäring på mål nr 1.

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

De tidiga insatserna är centrala för att främja psykisk hälsa och välbefinnande. Här har skolan/elevhälsan, hälso- och sjukvården samt socialtjänsten ett viktigt ansvar. Alla utvecklingsarbeten i TSI syftar till att ge tidiga samordnade insatser, och flertalet tar sikte på psykisk hälsa och välbefinnande hos barnen.

Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Flera av utvecklingsarbetena i TSI tar sikte på detta genom att arbeta för att minska skolfrånvaro och skolavhopp. Till mål 4 hör även att skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer. En del utvecklingsarbeten arbetar för att förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn med funktionsnedsättning t.ex. genom att involvera arbetsterapeuter.

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

I både Skolverket och Socialstyrelsens uppdrag ingår att främja jämställdhet. Utvecklingsarbetena i TSI, kommer via lokal systematisk uppföljning att få en ökad kunskap om det finns omotiverade skillnader mellan exempelvis pojkar och flickor.

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Det handlar om att arbeta för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

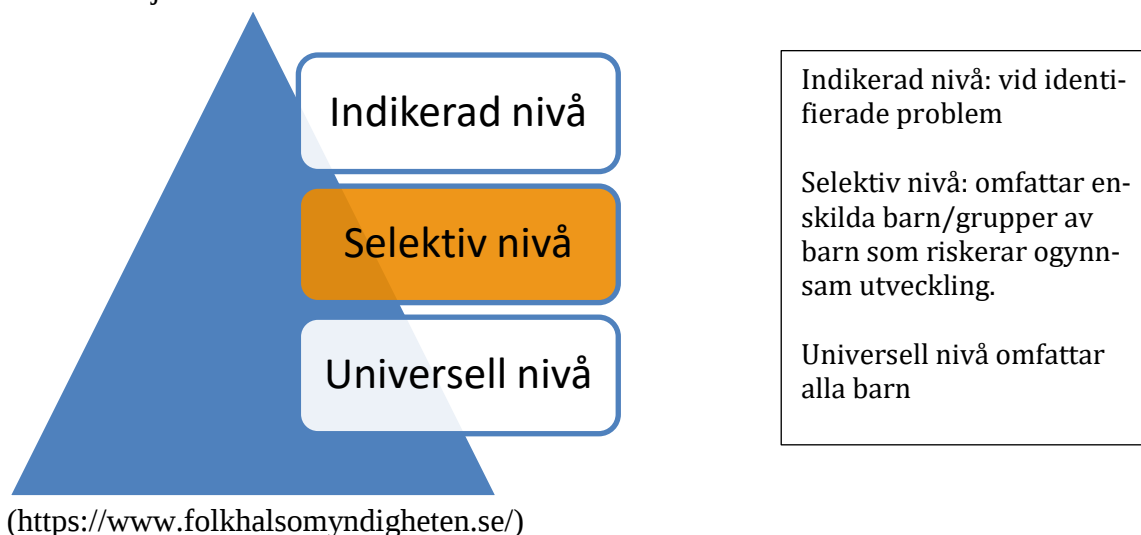
Målet har stark koppling till myndigheternas värdegrund. Flera utvecklingsarbeten arbetar med fokus på att utjämna skillnader i socioekonomiskt utsatta områden inom kommuner. Samordning av insatser och förebyggande arbete kan bidra till att barn blir mer inkluderade i lokalsamhället.

2.4 Fokus på den selektiva nivån

Regeringsuppdraget handlar om att tidigt nå barn för att förhindra en ogynnsam utveckling så att enskilda barn och unga kan få stöd i rimlig tid. Under utvecklingsarbetets gång har frågan om vilka barn som är målgruppen för TSI tagits upp i många sammanhang. De utvecklingsarbeten som ingår i satsningen har själva fått bestämma vilken målgrupp deras TSI-arbete är inriktat på utifrån den lokala kontexten. Ett flertal utvecklingsarbeten har beskrivit utmaningar med att nå den specifika målgruppen, barn som riskerar ogynnsam utveckling. Arbetet tenderar att antingen fokusera på gruppen barn som redan far illa eller på de barn som i stort utvecklas gynnsamt utan behov av individuella insatser från olika aktörer.

2020-03-11
10 (42)
Dnr 2017:00779

Inom ramen för uppdraget har myndigheterna tagit hjälp av de olika preventionsnivåerna (se bild nedan) för att illustrera det som karaktäriserar skolans/förskolans, socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete i TSI.

Detta är våra utgångspunkter:

Skolan och förskolan arbetar huvudsakligen på *universell nivå* och vänder sig till alla barn och unga. Hälso- och sjukvården finns också på den *universella nivån* genom t.ex. mödra- och barnhälsovården.

Socialtjänsten verkar främst på den *indikerade nivån*, då det krävs biståndsbeslut för att få individuellt riktade insatser (enligt SoL), vilket måste föregås av en utredning inom ramen för myndighetsutövningen.¹ På funktionshinderområdet krävs att barn/unga tillhör den personkrets som står angiven i lagen (LSS). Också barn- och ungdomspsykiatri (BUP) arbetar främst på *indikerad nivå/specialistnivå*. Det gäller även barn och ungdomshabiliteringen.

Första linjens psykiatri inom primärvården på vårdcentralerna och fältassistenter inom socialtjänstens uppsökande verksamhet är de tydligaste exemplen på arbete på den *selektiva nivån*. Dessa aktörer har dock inte annat än undantagsvis varit framträdande i de utvecklingsarbeten som pågår. Primärvårdens uppdrag är främjade, förebyggande och behandlande. Dock är det inte självklart att vårdcentralerna i alla regioner erbjuder insatser till barn och unga när det gäller lindrig psykisk ohälsa.

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernars utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. Om en utredning

¹ Regeringen har tillsatt en utredning (S Dir 2017:03) för att se över möjligheten för socialtjänsten att tillgängliggöra och erbjuda insatser på ett enklare sätt än i dag.

2020-03-11
11 (42)
Dnr 2017:00779

visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Hur långt det åtgärdande ansvaret sträcker sig för elever som riskerar ogynnsam utveckling är enligt många utvecklingsarbeten oklart.

Överlag uppfattas ansvarsgränserna mellan de olika verksamheterna som otydliga när det gäller att fånga upp och arbeta med barn i ett tidigt skede. Den selektiva nivån framstår som mest otydlig.

Fokus i regeringsuppdraget ligger främst på att stärka den selektiva nivån så att enskilda barn får snabbare hjälp och slipper bollas runt. Men det ska poängteras att alla nivåer samspelar och att samverkan är viktig på alla nivåer. En stark universell nivå avlastar den selektiva nivån, likväl som en fungerande selektiv nivå avlastar indikerad nivå/specialistnivån.

3. Beskrivning av de 36 utvecklingsarbetena

Vid början av 2019 fanns 36 av de ursprungliga 40 utvecklingsarbetena kvar i satsningen. Fyra av utvecklingsarbetena har valt att inte längre delta. Skälen till detta var bland annat tidsbrist och engagemang i annat utvecklingsarbete. Ett annat skäl var att inte få en plats i utbildningen i praktisk samverkan. Det hade sin grund i att inte alla utvecklingsarbeten kunde erbjudas plats, då efterfrågan på att delta i utbildningen var större än tillgången på platser.

De 36 utvecklingsarbetena består av en eller flera kommuner. Det finns utvecklingsarbeten som samordnas av en region, och de kan bestå av upp till 13 kommuner. Det betyder att det ingår sammanlagt 90-talet kommuner och 16 regioner i utvecklingsarbetet som helhet.

3.1 Utvecklingsarbetenas inriktning

De 36 utvecklingsarbetena har utifrån sin lokala kontext valt olika modeller och arbetssätt i arbetet med TSI. En del är inriktade på att förändra strukturer medan andra arbetar med en specifik målgrupp eller testar en specifik insats. Flertalet utvecklingsarbeten har som ambition att förhindra att enskilda barn riskerar ogynnsam utveckling, en mindre andel arbetar med grupper av barn. Ett gemensamt drag för merparten av utvecklingsarbetena är att arbeta med multiprofessionella team med medarbetare från skola/elevhälsa, hälso- och sjukvård och socialtjänst.

I bilaga 1 finns en förteckning över samtliga utvecklingsarbeten och vad som karaktäriserar dem.

Här presenteras några huvuddrag:

Förstärkt elevhälsa med inspiration av Skottlandsmodellen

En handfull utvecklingsarbeten arbetar med inspiration av den s.k. Skottlandsmodellen, GIRFEC (Getting it Right For Every Child)² I dessa utvecklingsarbeten finns en ambition att skapa nya strukturer som kan minska stuprör mellan verksamheterna och dubbelarbete, med utgångspunkt i barnets behov. Genom multiprofessionella team i förskolan och skolan ska stödet knytas nära barnet i barnets vardagsmiljö. I dessa utvecklingsarbeten testas olika delar i Skottlandsmodellen t.ex. att dokumentera i den gemensamma planen "Child's Plan". De här utvecklingsarbetena har också följeforskning från olika högskolor kopplat till respektive utvecklingsarbete. Vidare har de samordnat sig i ett särskilt forskningsstött nätverk.

² GIRFEC är ett ramverk som tydliggör hur man ska arbeta med alla barn och unga och fånga upp de som behöver hjälp på ett tidigt stadium. Förskola/skola utgör basen för att samordna insatser. Professioner från de tre verksamheterna arbetar tillsammans i team runt barnen. GIRFEC består av olika komponenter, bland annat Barnets plan (Child's Plan) där behov och insatser dokumenteras och följs upp med föräldrarnas och barnets samtycke.

Elevhälsobaserad modell som första linje

Ytterligare en handfull utvecklingsarbeten arbetar med att testa en elevhälsobaserad modell som första linjen för barn och ungas psykiska hälsa. Den riktar sig till barn och unga som riskerar psykisk ohälsa. Arbetet har initierats av SKR som menar att det saknas en tydlig reglering om vad som ska göras i olika verksamheter eller av olika huvudmän i första linjen. En elevhälsobaserad modell är då ett möjligt sätt att organisera insatser på. Det innebär att skolan/elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten arbetar tillsammans för att erbjuda förebyggande och tidiga insatser med elevhälsan som gemensam arena. Den elevhälsobaserade modellen förstärker elevhälsan med tvärprofessionell kompetens. Det kan tilläggas att denna modell inte prövar delar ut Skottlandsmodellen. Satsningen utvärderas av Folkhälsomyndigheten. En litteraturstudie kommer sommaren 2020, den syftar till att kartlägga internationell litteratur om implementering och effekter av insatser där skolan, socialtjänsten och hälso-och sjukvården samarbetar på skolans arena för att påverka den psykiska hälsan bland eleverna. Utvärderingsrapporten kommer i januari 2021.

Förstärkt första linje för psykisk hälsa

Några utvecklingsarbeten arbetar med att stärka första linjen och har satsat på att förstärka vårdcentralen med barnpsykolog för att stärka barnkompetensen i första linjen. Dessa arbetar också med konsultationsteam där elevhälsa, hälso-och sjukvård och socialtjänst ingår. Utvecklingsarbetet startade flera år före TSI- satsningen. Uppföljningen har visat att ansvarsgränserna blivit tydligare, till exempel mellan vårdcentralen och BUP. Vidare har såväl återremisserna som administrationen minskat.

Skolfrånvaro – minska upprepade eller längre skolfrånvaro

Några utvecklingsarbeten fokuserar på att öka elevernas skolnärvaro. Utvecklingsarbetena arbetar med att intensifiera samverkan och samordning och en del också med att pröva och undersöka vilka insatser som har effekt på skolnärvaro. Utvecklingsarbetet bedrivs ofta på en skola som pilotprojekt, som sedan kan spridas till övriga skolor.

Hälsa- lärande och trygghet (HLT)

En del utvecklingsarbeten, främst i norra delen av landet, arbetar med det som kallas HLT-samverkan. Där ingår det tre verksamheter: Primärvård (Hälsa), Förskola/skola/elevhälsa (Lärande) Socialtjänsten (Trygghet).

Uppdraget i HLT är att erbjuda tvärprofessionell kompetens från de olika verksamheterna till barn och familj. En viktig inställning hos medarbetare i HLT är att det är ”våra gemensamma barn”. En helhetssyn runt barnet, familjen och dess kontext arbetas fram i HLT-samverkan. HLT-teamet träffas regelbundet för att arbeta samordnat kring barn och unga. HLT-teamet har inte gemensam arbetsplats, dvs. sitter inte under samma tak. Ett annat utvecklingsarbete har valt beteckningen HTL då detta utvecklingsarbete anser att hälsa och trygghet är en förutsättning för lärande.

Utvecklad SIP (samordnad individuell plan)

Några utvecklingsarbeten arbetar med SIP som utgångspunkt, och har utöver socialtjänst och hälso-och sjukvård också inkluderat förskola/skola.

Målsättningen är att komma in i ett tidigt skede, innan det är aktuellt med SIP. I såväl hälso-och sjukvårdslagen som i socialtjänstlagen finns krav på att upprätta en individuell plan, om

kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att en person ska få sina behov tillgodosedda och den enskilde samtycker till att planen upprättas (Se bl.a. 2 kap. 7 § SoL och 16 kap. 4 § HSL). Motsvarande skyldighet till samordning och planering finns idag inte inom skollagen.

3.2 Läget i utvecklingsarbetena

Utvecklingsarbetena ombads under våren 2019 lämna in uppgifter om hur långt de kommit i sitt arbete, exempelvis om det operativa arbetet påbörjats, dvs samordna insatser kring enskilda barn påbörjats eller om arbetet fortfarande var i planeringsskedet. En uppföljning av läget gjordes i samband med nätverksträffar med samtliga utvecklingsarbeten hösten 2019.

Nedanstående är myndigheternas sammanställning av de uppgifter som utvecklingsarbetena lämnade våren respektive hösten 2019 och ger en översiktlig bild av läget i de 36 utvecklingsarbetena.

Knappt hälften har börjat ge barn tidiga och samordnade insatser

- Av de 36 utvecklingsarbetena var det 11 utvecklingsarbeten som våren 2019 arbetade operativt med att ge barn tidiga och samordnade insatser. Av dessa hade 7 startat före TSI-satsningen. I slutet av 2019 hade ytterligare 5 utvecklingsarbeten börjat arbeta operativt med tidiga insatser. Resterande 20 var i planeringsfasen, varav flera hade satsat på noggranna förstudier innan det konkreta utvecklingsarbetet var tänkt att starta.
- Av de 16 som ger barn insatser hade 5 utarbetat vägledningsmaterial för det operativa arbetet.
- De som arbetar konkret med att ge barn och unga tidiga och samordnade insatser har ofta börjat med ett pilotområde, t.ex. i en skola, för att pröva metoden i liten skala innan den implementeras på bred front.

Hälften har utarbetat övergripande rutiner och specificerat målgrupper

- Hälften (18 av 36 utvecklingsarbeten) har utarbetat övergripande rutiner för arbetet och lika stor andel har definierat specifika målgrupper för sitt TSI-arbete.
- En liten andel (3 av 36 utvecklingsarbeten) har inte som målsättning att arbeta direkt med enskilda barn eller unga, utan har valt att fokusera på att bygga och utveckla strukturer för samverkan och samordning.

4. Det nationella stödet för TSI

Det nationella stödet *syftar* till att på olika sätt stärka utvecklingsarbetena så att aktörerna kan samordna sina insatser runt barn och unga. *Målsättningen* är att TSI-arbetet ska bli permanent verksamhet i kommuner och regioner. Ytterst handlar det om att barn och unga som är i behov av tidiga och samordnade insatser får det stöd de behöver. Det kan handla om att förebygga psykisk ohälsa, främja skolnärvaro eller arbeta brottsförebyggande.

Det nationella stödet har förstärkts under 2019, bland annat utifrån en telefonkartläggning som myndigheterna genomförde senhösten 2018 där mer konkret nära stöd efterfrågades. Det som tillkommit efter de behov som lyfts är till exempel stöd till systematisk uppföljning, tillgång till en digital projektarbetsplats och myndigheternas besök i utvecklingsarbetena.

Här följer en beskrivning av det nationella stödet från Skolverket och Socialstyrelsen.

4.1 Nätverken och nätverkssamordnarna

Utvecklingsarbetena är indelade i fem nätverk med spridning över landet. Varje nätverk samordnas av en nätverkssamordnare som tillsammans med myndigheterna planerar nätverksträffar för lärande och erfarenhetsutbyte. Nätverken syftar till att ge deltagarna möjlighet till erfarenhetsutbyte och kunskapsinhämtning samt bidra till långsiktig kunskapsutveckling.

Under 2019 har de fem nätverken haft två nätverksträffar vardera på olika håll i landet. Under våren deltog 245 representanter från elevhälsa/skola, hälso- och sjukvård och skola, under hösten var motsvarande antal 216. Nätverksträffarna har bekostats av myndigheterna och insatsen som nätverkssamordnare har ersatts med ett belopp på totalt 500 000 SEK till de fem nätverken.

Vid vårens nätverksträffar belystes aktuella teman som till exempel implementering, lokal uppföljning, juridik och barn och ungas delaktighet. Föreläsare med aktuell kunskap inom temat bjöds in. Höstens träffar hade fokus på erfarenhetsutbyte.

Enkätutvärderingar från de båda nätverksträffarna visade att majoriteten av respondenterna upplevde nätverksträffarna som givande (80 procent på våren, 90 procent på hösten). Vidare ansåg ca 80 procent av respondenterna att nätverksträffarna (samma siffra för båda träffarna) gett användbar kunskap för fortsatt arbete med TSI. Det kan tilläggas att bortfallet var stort, andelen som besvarade utvärderingsenkäterna var 32 procent på våren och 34 procent på hösten.

Myndigheternas ambition är att nätverken efter regeringsuppdraget ska integreras i de befintliga regionala samverkans- och stödstrukturerna som finns uppbyggda i landet.

4.2 Utbildning i praktisk samverkan

Av de 40 utvecklingsarbetena har 16 erbjudits att delta i en sex dagars utbildning i praktisk

2020-03-11
16 (42)
Dnr 2017:00779

samverkan. Urvalet av dessa 16 grundades på hur långt de kommit i sitt utvecklingsarbete men också efter en geografisk spridning över landet.

Utbildningen har anordnats av fyra olika lärosäten: Umeå universitet, Karlstads universitet, Högskolan Väst och Lunds universitet.

Syftet med utbildningen har varit att ge deltagarna teoretisk kunskap om samverkan som kan omsättas i praktiskt arbete och ge goda förutsättningar att bedriva utvecklingsarbetet. Utbildningen har bland annat innehållit kunskap om lagstiftningen för respektive verksamhet, samsyn kring begrepp och kunskap om centrala mekanismer för framgångsrik samverkan. Teoretisk kunskap har varvats med praktiska övningar anpassade efter utvecklingsarbetenas behov. Ambitionen har varit att erbjuda utbildningen lokalt och majoriteten av de lokala utvecklingsarbetena har också getts möjlighet till platsförlagd utbildning.

Utbildningarna avslutades i december 2019. Resultatet av utbildningarna utvärderas av en extern utvärderare och redovisas i deras slutrapport hösten 2020.

4.2.1 Seminariedag i praktisk samverkan

Eftersom intresset för utbildningen var stort gjordes en överenskommelse med de fyra lärosätena att göra en kortversion av utbildningen som erbjöds de återstående 20 utvecklingsarbetena.

I slutet av 2019 genomfördes seminariedagar på fyra platser i landet.

4.3 Stimulansmedel

De 16 utvecklingsarbeten som erbjöds att delta i utbildningen i praktisk samverkan erhöll under 2018 ett stimulansbidrag på 400 000 SEK att använda under budgetåret, sammanlagt 6,4 miljoner SEK.

Utbetalning av medel kunde dock inte ske förrän tredje kvartalet 2018. Detta berodde på att ansökan till satsningen skedde under senvåren och myndigheternas urval blev klart först i augusti 2018. Först därefter startade processen med utbetalning av medel. Vissa utvecklingsarbeten fick svårt att hinna använda medlen under den korta tid som var kvar av året. Därför återbetalades 1,4 miljoner SEK.

En sammanställning av den redovisning utvecklingsarbetena gjorde visar att medlen bland annat använts till samordning, projektledning, personalkostnader, möten, kompetensutveckling, utvärdering och följeforskning samt resor och logi.

Inför 2019 valde myndigheterna att ge ett bidrag på 100 000 SEK till samtliga av de deltagande 36 projekten, för att bland annat täcka kostnader för deltagande i nätverksträffar, resor, logi och andra projektaktiviteter. Utbetalningen skedde i början av 2019.

För att ta del av stimulansmedlen 2019 skulle utvecklingsarbetet ha inkommit med förnyade projektbeskrivningar som visade på de tre aktörernas gemensamma deltagande samt aktivt medverkande i TSI-nätverken genom att delta vid årets två nätverksträffar. Vidare förväntades utvecklingsarbetena vid årets slut redovisa arbetet i stort och vid anmodan kunna redovisa hur medlen hade använts. Medlen för 2019 har använts till liknande utgifter som under 2018.

4.4 Digital projektarbetsplats

I samband med myndigheternas uppföljning under hösten 2018 till ett urval (hälften) av utvecklingsarbeten framkom önskemål om en digital projektsamarbetsplats för att dela information och erfarenheter med varandra. Mot den bakgrunden beslutade myndigheterna att köpa en tjänst i form av en digital projektarbetsplats, *Project Companion*, för projektdeltagarna. Denna tjänst administreras av Socialstyrelsen.

Projektarbetsplatsen som öppnades under våren 2019 ger deltagarna överblick över vad som pågår lokalt och nationellt i TSI-arbetet. Den ger deltagarna möjlighet till erfarenhetsutbyte och dialog med varandra. Vidare går det att lägga upp egna dokument, ta del av rapporter och forskning inom området. Det finns också en mejlfunktion och en chatt där deltagarna kan starta diskussioner och lägga ut frågor. Det har dock visat sig ta tid för utvecklingsarbetena att komma ingång och mer frekvent börja använda projektarbetsplatsen.

4.5 Stöd i systematisk uppföljning

Utvecklingsarbetena har som tidigare beskrivits kommit olika långt i det operativa arbetet. En handfull utvecklingsarbeten har kopplat på följeforskning, och ett fåtal har påbörjat arbetet med systematisk uppföljning.

Socialstyrelsen och Skolverket har bedömt att det är viktigt att erbjuda ett nationellt sammanhållet stöd till systematisk uppföljning som inbegriper alla tre aktörer, elevhälsa/skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst³. Respektive verksamhet har ett ansvar för sin egen uppföljning men det saknas ett gemensamt verktyg.

Genom att stödja gemensam systematisk uppföljning av de aktiviteter och erfarenheter som sker inom TSI-arbetet kommer resultatet av det gemensamma utvecklingsarbetet att synliggöras. När resultatet av TSI-arbetet beskrivs konkret kan det ge chefer och medarbetare inspiration och motivation till fortsatt samverkan och samordning av tidiga insatser. Det kan också ge underlag till beslut om resurser och andra prioriteringar.

Enligt Socialstyrelsens och Skolverkets bedömning saknas rättsligt stöd för personuppgiftsbehandling vid en gemensam individbaserad verksamhetsuppföljning. En närmare redogörelse för de juridiska hinder som finns för en gemensam personuppgiftsbehandling kommer att ges i slutredovisningen.

Myndigheterna undersöker andra lösningar för att ge utvecklingsarbetena stöd i arbetet med systematisk uppföljning. Vidare undersöks möjligheten att använda ett webbaserat verktyg för uppföljningen som Socialstyrelsen tagit fram sedan tidigare, *SU-reg*. Utvecklingsarbetena ska även erbjudas teknisk support och vägledning vid sammanställningar av uppgifter och analys. Myndigheterna kommer också att erbjuda stöd i arbetet med systematisk uppföljning vid särskilda nätverksträffar eller via SKYPE.

³ Stödet kommer också att innefatta förskola/yngre barn då flera utvecklingsarbeten valt att inte enbart rikta sig mot elevhälsans åldersgrupper.

4.6 Besök i utvecklingsarbetena

En del av det nationella stödet är erbjudande om besök i utvecklingsarbetena för att på plats ta del av deras erfarenheter. Syftet är att skapa en djupare förståelse om utvecklingsarbetets mekanismer, om hinder och framgångsfaktorer och att fånga upp vilket ytterligare stöd som utvecklingsarbetena kan behöva.

Under 2019 besökte myndigheterna följande tio utvecklingsarbeten.

Kommun/region	Namn på utvecklingsarbete
Bjuv	Bjuv barns bästa
Blekinge	Sömlösa och tidigt samordnade insatser
Borlänge	Hälsa – Trygghet – Lärande – i samverkan för alla barn och unga i Borlänge
Falun (Generaldirektörerna på Skolverket och Socialstyrelsen medverkade)	Tillsammans för varje barn
Jönköping och Habo	Vi vässar arbetet i samverkan kring upprepade eller längre skolfrånvaro
Kinda	Samma Koll
Region Örebro	Tillsammans för alla barns bästa
Region Kronoberg	Barnets bästa gäller – i Kronobergs län
Ale, Kungälv, Stenungssund och Tjörn	Simba
Vellinge (Enhetschefer från Skolverket och Socialstyrelsen medverkade)	Verka tillsammans

Besöken har haft ett varierande innehåll, men har ofta bestått av möten med arbetsgrupp, styrgrupp och förtroendevalda, följt av besök i något operativt arbete. Inför besöken har ett antal frågor skickats ut som underlag för att mer strukturerat samtala kring vid besöken.

Ett annat upplägg hade besöket i Region Örebro, det skedde i samband med en regional TSI-konferens som samlade olika beslutsfattare främst politiker och chefer. Bland annat presenterades en förstudie om projektet i regionen. Syftet var att planera nästa steg i ett regionalt utvecklingsarbete. I Region Blekinge var fokus för mötet en workshop om avtal som styrmedel för samverkan och konkretisering av det regionala avtalet visavi de fem kommunerna.

4.6.1 Vad förmedlade utvecklingsarbetena vid besöken?

Ett allmänt intryck är att det i utvecklingsarbetena finns både övertygelse och engagemang när det gäller TSI hos såväl förtroendevalda, ledning som tjänstemän. Arbetet med att komma in tidigt anses viktigt. Många har betonat vikten av att arbetet måste bygga på stabila strukturer snarare än eldsjälar.

En utmaning som rapporterats är tidsaspekten. Det gäller särskilt de utvecklingsarbeten som bygger på regional samordning av flera kommuner, de har större utmaningar när det gäller att

komma igång med det operativa arbetet med att ge barn och unga insatser. Dessa utvecklingsarbeten har också fokuserat mer på förberedelser och noggranna förstudier. En viktig iakttagelse är dock att ytterligare fem utvecklingsarbeten börjat arbeta operativt med barn och unga under hösten 2019.

De som börjat arbeta operativt har identifierat svårigheter med att identifiera målgruppen barn som riskerar ogynnsam utveckling. Det finns frågor om vad som är tecken på ogynnsam utveckling. En annan utmaning är att arbetet tenderar att fokusera på de barn och unga som har stora behov eller far illa istället för barn med tecken på ogynnsam utveckling. Ytterligare en utmaning som flera utvecklingsarbeten har uppmärksammat är kopplingen till den regionala hälso- och sjukvården och att få tillgång till deras resurser. Vidare finns farhågor om att det finansiella stödet till det tidiga och förebyggande arbetet dras in när kommunerna måste spara.

4.7 Stöd i att arbeta med de olika perspektiven

Av regeringsuppdraget framgår att uppdraget ska genomföras utifrån ett barnrätts-, funktionshinders och jämställdhetsperspektiv. Dessa perspektiv diskuteras i olika sammanhang med utvecklingsarbetena. Myndigheterna har som stöd också försökt konkretisera innebörden i de olika begreppen, så att utvecklingsarbetena på ett enklare sätt ska kunna införliva perspektiven i sitt arbete.

Stöd att beakta funktionshinderperspektivet

En beskrivning av tillämpningen av funktionshinderperspektivet har tagits fram som stöd till utvecklingsarbetena. Det handlar om att flytta fokus från individen till miljön, men också om att undanröja hinder för den enskilde. Myndigheterna kommer att följa upp hur utvecklingsarbetena arbetar med detta. En del utvecklingsarbeten har involverat habiliteringen vilket upplevs positivt då det ger en helhetssyn på barnets situation i skolan och i hemmet.

Jämställdhetsperspektivet

Jämställdhetsperspektivet uppmärksammas i arbetet med systematisk uppföljning. De utvecklingsarbeten som använder lokal uppföljning uppmuntras att föra könsuppdelad statistik, där det senare går att se om fördelningen av stöd och insatser är lika för pojkar och flickor eller om det finns omotiverade skillnader.

Barnrättsperspektivet

Maskrosbarn, Sveriges elevråd (SVEA) och Sveriges Elevkårer ingår i regeringsuppdragets referensgrupp. Organisationen Maskrosbarn har också anlitats som föreläsare på första nätverksmötet då samtliga utvecklingsarbeten bjöds in. Vid en av vårens nätverksträffar var temat barns inflytande och delaktighet.

Enligt regeringsuppdraget ska barn, föräldrar och vårdnadshavare göras delaktiga i utvecklingsarbetet⁴. Vidare hade myndigheterna under 2019 som ambition att via en pilot i ett av ut-

⁴ Då regeringsuppdraget är inriktat på elevhälsan som sträcker sig till och med gymnasienivå har vi valt att lägga till "unga" för att inte exkludera unga personer över 18 år. Föräldrar innefattar här även vårdnadshavare. I den fortsatta framställningen uttrycks det på följande sätt: "Barn, unga och föräldrar"

vecklingsarbetena kunna ge konkreta verktyg för att involvera barn, unga och föräldrar i utvecklingsarbetet. En dialog inleddes med Barnombudsmannen (BO) om stöd i det arbetet, men BO hade inte möjlighet att prioritera det arbetet. Myndigheterna har istället konsulterat barnforskare och sakkunniga på myndigheterna.

Att barn och unga involveras i utvecklingsarbetet är viktigt för att skapa adekvata strukturer och insatser som matchar deras behov. Det finns dock både etiska och juridiska hinder kopplat till detta. Myndigheterna håller för närvarande på att ta fram förslag på ett stöddokument för barns medverkan i verksamhetsutvecklingen på en övergripande nivå. Även här har hinder för gemensam personuppgiftsbehandling identifierats. (Se avsnitt 4.5 Stöd till systematisk uppföljning.) Avsikten är att under 2020 starta en pilot i något av utvecklingsarbetena.

4.8 Juridiskt stöd

En central del av regeringsuppdraget handlar om att identifiera juridiska hinder för samverkan och samordning av tidiga insatser.

Som stöd till utvecklingsarbetena har ett juridiskt underlag tagits fram av Skolverket och Socialstyrelsen. I underlaget beskrivs den rättsliga regleringen inom skola/elevhälsa, hälso- och sjukvård och socialtjänst med fokus på samverkan. Underlaget finns sedan hösten 2019 tillgängligt på utvecklingsarbetenas digitala projektsamarbetsplats. Utvecklingsarbetena har uppmuntrats komma med synpunkter på texten och även med juridiska frågeställningar så att det juridiska stödet motsvarar deras behov. Exempel på frågor från utvecklingsarbetena rör sekretess och informationsutbyte.

Ett annat arbete har varit att uppdatera texter på Kunskapsguiden ⁵, om respektive verksamhetsansvar och uppdrag (<https://www.kunskapsguiden.se/barn-och-unga/Teman/samverkan-kring-barn-och-unga/Sidor/default.aspx>). Texterna har uppdaterats så de speglar samarbete med fokus på tidiga insatser.

4.9 Webbaserat kunskapsstöd

Myndigheterna har gett Karlstads universitet i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd som behandlar praktisk samverkan mellan skola/elevhälsa, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Innehållet ska handla om tidiga samordnade insatser för barn och unga. Kunskapsstödet kommer att finnas tillgängligt på webben under våren 2020. Det ska ge teoretisk kunskap om samverkan som kan omsättas i praktiskt arbete och ge goda förutsättningar att bedriva arbete med tidiga samordnade insatser.

Kunskapsstödet omfattar tre delområden:

1. Generella kunskaper om samverkans betydelse samt möjligheter och framgångsfaktorer för samverkan

⁵ Kunskapsguiden är en nationell webbplats som samlar kvalitetssäkrad kunskap. Den ges ut av Socialstyrelsen i samverkan med Forte, Folkhälsomyndigheten, Läkemedelsverket, Tandvårds- och läkemedelsverket (TLV), Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Statens beredning för medicinskt och social utvärdering (SBU).

2. Kunskap och verktyg för att praktiskt arbeta med tidiga och samordnade insatser. Som exempel kan nämnas arbete med en gemensam och tydlig målbild, gemensam definition av målgruppen samt uppföljnings- och analysarbete.
3. Kunskap om och förståelse för barns och ungas rätt till delaktighet och medverkan samt kunskap om konsekvenser av att Barnkonventionen blev lag 1 januari 2020.

Till varje delområde kopplas diskussions- och reflektionsuppgifter och till detta tas 2-3 filmer fram. Det ska även finnas hänvisningar till relevant fördjupning och aktuell forskning inom området.

Målgruppen är bred, dvs ska kunna omfatta alla som arbetar med eller intresserar sig för tidiga och samordnade insatser och finnas kvar efter att regeringsuppdraget är avslutat.

4.10 Spridning av TSI

Huvudparten av spridningen är riktad till utvecklingsarbetena men en del är också ämnat för en bredare målgrupp, dvs alla som är intresserade av frågor som rör TSI. Efter regeringsuppdragets slut ska det finnas stöd tillgängligt på myndigheternas hemsidor. Som grund för spridningen finns en kommunikationsplan.

Skolverket och Socialstyrelsen har formulerat en text som kortfattat kan presentera den komplexitet som uppdraget innebär och varför frågan om tidiga samordnade insatser är viktig: Nedan följer en beskrivning av olika spridningsaktiviteter. De två första aktiviteterna är riktade till de lokala utvecklingsarbetena, övriga till en bredare målgrupp av intresserade.

Verksamheter som ger stöd ska samordna sig för barns och ungas skull, inte tvärtom. Många barn och unga som behöver stöd från flera håll får inte den hjälp de behöver. Det kan bero på att skola/elevhälsa, hälso- och sjukvård och socialtjänst – som ofta arbetar parallellt med samma barn – saknar en helhetsbild av barnets situation.

4.10.1 Enhetlig presentationsmall

Myndigheterna har tagit fram en powerpointpresentation med egen grafisk profil som beskriver regeringsuppdraget. Den är ett stöd till de lokala och regionala utvecklingsarbetena, så att de kan presentera sina uppdrag på ett enhetligt sätt. Innehållet i presentationerna utvecklas vartefter utvecklingsarbetet fortskrider, och informationen anpassas efter olika sammanhang.

4.10.2 Nyhetsbrev och annan spridning

Myndigheterna ger ut ett nyhetsbrev till utvecklingsarbetena med information om läget i TSI-arbetet. Under 2019 kom 5 nyhetsbrev ut. Spridning sker via den digitala projektarbetsplatsen men också vid nätverksträffarna

Här nedan beskrivs det som är avsett för spridning till den breda målgruppen.

4.10.3 Myndigheternas webbsidor

Information om det nationella utvecklingsprojektet och de lokala utvecklingsarbetena finns på Socialstyrelsens och Skolverkets hemsidor, inklusive regeringens hemsida.

<https://www.skolverket.se/tsi>

<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/tidiga-och-samordnade-insatser/>

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2017/03/uppdrag-att-genomfora-ett-utvecklings-arbete-for-tidiga-och-samordnade-insatser-for-barn-och-unga/>

4.10.4 Reportage och inspirationsmaterial

En kommunikatör med inriktning på TSI har under 2019 varit anställd på deltid för att skriva reportage. Det har handlat om intervjuer med de olika utvecklingsarbetena, med forskare och andra nyckelpersoner med koppling till TSI och annat förebyggande arbete. Materialet finns på webbplatsen Kunskapsguiden (<https://www.kunskapsguiden.se/barn-och-unga/Teman/tidiga-samordnade-insatser-TSI>) och på Skolverkets hemsida (www.skolverket.se/tsi).

4.10.5 Film

Myndigheterna har tagit fram en tvåminuters animerad film *"Livet är inte så lätt"* (<https://vimeo.com/361814694>), som visar hur det kan bli för barn om inte insatser samordnas och hur det borde vara istället.

Filmen hade premiär på Socialchefsdagarna i slutet av september 2019 i samband med en presentation av TSI. Filmen har fått stor spridning via sociala medier. På kort tid har den exempelvis blivit Socialstyrelsens mest sedda och delade film.

- I december 2019 hade över 500 000 personer sett filmen i sina flöden på Facebook via Socialstyrelsens och Skolverkets Facebook-sidor, utan någon direkt marknadsföringsbudget.
- Över 250 000 har också valt att spela filmen.
- Över 17 000 har valt att dela filmen i sitt eget flöde. Av dessa är flera hundra aktörer så som skol- och vårdenheter och samverkansorganisationer som på så sätt visar att de ställer som bakom filmens budskap.

4.10.6 Deltagande på konferenser

TSI-arbetet har presenterats på olika konferenser som till exempel Socialchefsdagarna, Socionomdagarna, Skolverkets konferenser om kommunala aktivitetsansvaret och vid ett par tillfällen på SKR:s socialchefsnätverk.

4.10.7 Webb-sändningar via SKR

Sveriges kommuner och regioner (SKR) ordnar webbsändningar som flera gånger har tagit upp TSI-arbetet. Myndigheterna har presenterat det nationella projektet vid ett par tillfällen under 2019. Vidare har utvecklingsarbetet SIMBA-team för tidiga och samordnade insatser inom första linjen intervjuats, det är ett arbete som drivs av kommunerna Ale, Kungälv,

2020-03-11
23 (42)
Dnr 2017:00779

Stenungssund och Tjörn.⁶ Vid en annan webb-sändning på SKR presenterade Falun sitt utvecklingsarbete. Även vid en temadag på SKR om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar presenterades TSI-arbetet.

4.10.8 Övrig spridning

Myndigheterna har kontakt med representanter från olika myndigheter, organisationer och statliga utredningar.

Myndigheterna har under året haft besök av danska Socialstyrelsen, samt Kunnskaps-, Helse- og omsorgs- samt Barne- og Likestillingsdepartementet från Norge som arbetar med frågorna.

I augusti 2019 reste myndigheterna till Oslo och träffade deltagare från 0–24 sekretariatet som består av följande norska departement; Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet. Under besöket träffade myndigheterna även Kommunestyrelsen, KS, samt Asker kommun. Asker kommun har länge arbetat framgångsrikt med samordning av insatser till barn och unga.

⁶ SIMBA står för Samverkan i Mellersta Bohuslän och Ale – och består av flera olika samverkansprojekt varav "ungas psykiska hälsa och SIMBA-team" är ett av projekten. <https://www.vardsamverkan.se/organisation/del-regionalvardsamverkan/simba/>

5. Kartläggning av överenskommelser och avtal

I förstudien som genomfördes inom ramen för TSI diskuterades i vilken utsträckning överenskommelser och avtal bidrar till förbättrad samverkan. Formella avtal och överenskommelser lyfts ofta fram som verktyg för fungerande samverkan. I förstudien lyftes också problem med överenskommelser och avtal som styrmedel, exempelvis att det saknas kunskap om att samverkan bör ingå i avtal mellan offentlig och enskild huvudman. Frågan ställdes också i ljuset av att nya aktörer och nya driftsformer inom välfärdssektorn också förändrat kraven och förutsättningarna för samverkan. I förstudien föreslogs en kartläggning av hur det fungerar med avtal mellan offentliga huvudmän och privata utförare, och en översyn av överenskommelser på regional nivå.

Myndigheterna har därför gett en extern konsult, Governo AB, i uppdrag att göra en kartläggning av överenskommelser kring samverkan om barn och unga mellan regioner och kommuner. I kartläggningen ingår också att studera samverkansavtal med enskilda huvudmän.

Syftet är att få ökad kunskap om hur avtal och överenskommelser fungerar som styrmedel i samverkan mellan regioner och kommuner och mellan offentliga och enskilda huvudmän. Målsättningen är att få kunskap om hur avtal och överenskommelser skulle kunna användas effektivare som styrmedel i framtiden.

Uppdraget avslutades 31 december 2019. Här följer en kort sammanfattning av kartläggningen.

I samtliga 21 regioner och kommuner finns någon form av överenskommelse inriktad på tidiga insatser barn och unga, främst på psykisk ohälsa. Det förklaras med att det är överenskommelserna om psykisk ohälsa mellan regeringen och SKR som satt avtryck. Dock verkar överenskommelserna mest kända på ledningsnivå och mindre kända för de medarbetare som ska använda dem. Kartläggningen visar också att formerna, innehållet och omfattningen av överenskommelserna varierar, likaså hur aktörerna ska samverka. Kartläggningen visar exempelvis på otydlighet när det gäller vilka aktörer som ansvarar för barn och ungas psykiska ohälsa, när det gäller primärvårdens respektive elevhälsans roll.

Governos rekommendation är att använda överenskommelserna för att bättre tydliggöra ansvaret mellan aktörerna, och att i förfrågningsunderlag vid upphandlingar ställa tydligare krav på primärvården/vårdcentraler om samverkan med skolan/elevhälsan och socialtjänsten. När det gäller fristående skolor har kommunerna inga möjligheter att styra samverkan. Dock finns inga hinder att träffa frivilliga överenskommelser med fristående skolor. En slutsats är att ett centralt stöd från myndigheterna inklusive SKR skulle underlätta för regioner och kommuner att utveckla överenskommelserna till mer funktionella redskap för praktisk samverkan.

I nästa redovisning presenteras hur myndigheterna gått vidare med resultaten och fortsatt stöd till utvecklingsarbetena.

6. Referensgrupperna

Det finns två referensgrupper kopplade till nationella utvecklingsarbetet. En grupp är knuten till myndigheternas utvecklingsarbete och en mindre referensgrupp till själva utvärderingen som utförs av Governo AB. Referensgrupperna har samlats vid två tillfällen under 2019.

Deltagare i den stora referensgruppen är Sveriges kommuner och regioner (SKR), Idéburna skolors riksförbund, Friskolornas riksförbund, SKR:s socialchefs-, skolledar- och hälso- och sjukvårdsdirektörsnätverk, Sveriges elevråd (SVEA), Sveriges Elevkårer, Maskrosbarn, Rädda Barnen, Myndigheten för delaktighet (MFD), Länsstyrelsen i Örebro län, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF), Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Folkhälsomyndigheten (FoHM), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF), Delegationen mot segregation (Delmos), Barnombudsmannen (BO), Synskadades riksförbund, Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning (DHB), Funktionsrätt Sverige.

Deltagare i den mindre referensgruppen kopplad till utvärderingen är Sveriges kommuner och regioner (SKR), Idéburna skolors riksförbund, Friskolornas riksförbund Sveriges elevråd, Sveriges Elevkårer, Maskrosbarn och Folkhälsomyndigheten.

7. Delutvärdering

Enligt regeringsuppdraget ska satsningen utvärderas. Den ska dels omfatta resultatet av myndigheternas satsning, dels bidra med lärande och vägledning om tidiga samordnade insatser. Utvärdering görs av det upphandlade företaget Governo AB.

Utvärderingen är uppdelad i två delar: förstudie och huvudstudie. Förstudiens syfte är att göra en övergripande sammanställning av utvecklingsarbetenas inriktning och myndigheternas satsning, samt formulera en genomförandeplan för huvudstudien. Vidare syftar förstudien till att beskriva det metodologiska angreppssättet och val av fall för huvudstudien baserat på den övergripande bild som redovisas. Förstudien redovisades i maj 2019 och den första delrapporten av huvudstudien i december 2019. En slutredovisning av utvärderingsuppdraget ska lämnas hösten 2020.

Den samlade utvärderingen ska ge svar på vilken typ av kunskap eller lärande som utvecklingsarbetena har genererat. Utvärderingen ska bedöma om stödet har stärkt förutsättningarna för kommuner och regioner i hela landet att ge barn och unga tidiga samordnade insatser. Utvärderingen ska också undersöka hur väl myndigheternas tillvägagångssätt för att stimulera utvecklad samverkan har fungerat.

Samtliga 36 utvecklingsarbeten omfattas av utvärderingen men sju utvecklingsarbeten studeras närmare i fördjupande fallstudier. I urvalet har de utvecklingsarbeten som ansågs ha kommit längre i arbetet med tidiga samordnade insatser prioriterats. Urvalet ska också spegla utvecklingsarbeten som arbetar med olika typer av modeller av stödverksamhet.

Delrapporten från december 2019 ger en första samlad bild av utvecklingsarbetenas inriktning och arbete så långt. Utvärderingens sammanställning av utvecklingsarbetena visar att många syftar till att utveckla någon form av tvärprofessionella team som arbetar med att upptäcka och stödja individer i ett tidigt skede. En annan vanlig inriktning är att utveckla de gemensamma strukturerna och kulturen för att lägga en grund för ett kommande arbete med konkreta insatser till barn och unga.

Utvärderingens delrapport ger en översiktlig bild av utvecklingsarbetenas åsikter om det nationella stödet för TSI. Många finner satsningen i sig som viktigt genom att den markerar ett nationellt intresse för de aktuella frågorna, vilket bildar till att ge utvecklingsarbetena bättre förutsättningar att prioritera arbetet. Vissa utvecklingsarbeten ser det nationella stödet som avgörande för att kunna bedriva utvecklingsarbetet i dess nuvarande form. Åsikterna om det nationella stödets olika delar går isär, särskilt vad gäller det finansiella stödet och utbildningen i praktisk samverkan. I sammanhanget är det värt att notera att utbildningen endast delvis var genomförd vid tiden för delrapporten.

I utvärderingens delrapport framhålls ett antal observationer kring framgångsfaktorer och hinder för utvecklingsarbetena:

- Utvecklingsarbete tar tid, många arbeten har inte hunnit så långt som man planerat och få förefaller nå i mål under tiden för TSI-satsningen.
- Barnperspektivet är en utmaning för de flesta, och det förefaller svårare att ta in barn och ungas perspektiv i själva utvecklingsarbetena än att skapa rutiner för att involvera de enskilda familjerna i de konkreta ärendena.

2020-03-11
27 (42)
Dnr 2017:00779

- Många är vana att samverka kring insatser i ett sent skede, men finner att de tidiga insatserna kräver nya sätt att tänka, involverar andra aktörer och att de behöver prioriteras så att de mer komplexa ärendena inte tar överhanden.
- God personkännedom underlättar samverkan i hög grad, men innebär också risker när nyckelpersoner försvinner.
- Hierarkisk förankring, inkluderande den politiska nivån, är en nyckelfaktor för lyckade utvecklingsarbeten.
- Få utvecklingsarbeten förefaller ha riggat uppföljningsmodeller. Även om det inte finns så mycket att följa upp i början är risken att detta moment tappas bort i senare skeden.

8. Utmaningar och identifierade behov

Sedan förra årets delredovisning har utvecklingsarbetenas inriktning börjat utkristallisera sig. Men det är ännu för tidigt att summera vilka hinder eller framgångsfaktorer utvecklingsarbetena möter. Myndigheterna har för avsikt att återkomma om detta i slutrapporten till regeringen. Under utvecklingsarbetet gång har dock olika utmaningar och behov identifierats som summeras nedan. Det bygger på myndigheternas analys av vad som framkommit i kontakten med utvecklingsarbetena, iakttagelser från Governos delutvärdering och andra observationer under arbetets gång.

8.1 Stora samhällsfrågor som kräver mer fokus på det tidiga arbetet

Många av de frågor som TSI kan bidra till att lösa är angelägna samhällsfrågor som att öka andelen elever som fullgör skolan, främja psykisk hälsa och stärka brottsförebyggande arbetet. Det tidiga och förebyggande arbetet behöver en mer framträdande plats än hittills, till förmån för det reaktiva och insatser i ett senare skede. Att vända den utvecklingen är ett långsiktigt arbete.

8.2 Tiden

Våren 2019, ett år efter att utvecklingsarbetena valts ut för TSI-satsningen, hade endast elva (en knapp tredjedel) kommit igång med det operativa arbetet, dvs att arbeta konkret med barn och unga. Av dessa elva hade sju börjat arbeta med tidiga och samordnade insatser innan den nationella satsningen. De övriga 25 utvecklingsarbetena var våren 2019 fortfarande i planeringsfasen. Det är uppenbart så att det tar tid att planera, samordna och förankra ett arbete med tre aktörer. Några utvecklingsarbeten har exempelvis genomfört en eller flera förstudier. Detta är särskilt utmärkande för de utvecklingsarbeten som består av flera kommuner och samordnas på regional nivå. Tidsaspekten är också något som uppmärksammas i Governos delutvärdering.

Vid nätverksträffarna ett halvår senare (hösten 2019), visade det sig att ytterligare fem utvecklingsarbeten hade kommit igång med det operativa arbetet. Det är ett bra exempel på att de lokala utvecklingsarbetena är i en pågående process som gör kontinuerliga stegförflyttningar. Nätverksträffarna, som delvis fungerar som benchmarking och myndigheternas besök har också en påverkan på utvecklingsarbetena.

8.3 Stöd att identifiera och arbeta med barn och unga med ogynnsam utveckling

De utvecklingsarbeten som kommit igång och börjat arbeta operativt med insatser till barn och unga rapporterar om svårigheter att upptäcka barn som riskerar ogynnsam utveckling. Vad är tecken på ogynnsam utveckling? Arbetet tenderar att fokusera på de barn och unga som har stora behov eller far illa istället för barn med tecken på ogynnsam utveckling. Detta är också en observation i delutvärderingen, där det konstateras att många är vana att samverka kring insatser i ett sent skede, de tidiga insatserna kräver nya sätt att tänka och involverar andra aktörer. Arbetet med de tidiga insatserna behöver prioriteras så att inte de mer komplexa ärendena tar överhanden. Det är lätt att verksamheterna går tillbaka till sina "kärnuppgifter".

De utvecklingsarbeten som arbetat med att definiera målgruppen har lättare att anpassa arbetet och insatserna till målgruppen barn och unga med ogynnsam utveckling. Utvecklingsarbetena

själva efterfrågar stöd kring risk- och skyddsfaktorer. I den fortsatta dialogen med utvecklingsarbetena kommer detta att vara föremål för diskussion.

8.4 Politisk förankring

En utmaning med tre aktörer är den politiska förankringen. Ofta ingår tre, ibland fyra politiska nämnder (utbildning, socialtjänst, hälso-och sjukvård samt kultur och fritid) i det lokala utvecklingsarbetet. Den politiska majoriteten ändrades i många kommuner/regioner efter valet 2018. Arbete med den politiska förankringen är central och behöver pågå kontinuerligt för att säkra det långsiktiga arbetet med TSI. I delutvärderingen konstateras att den hierarkiska förankringen är viktig liksom stabila strukturer. Erfarenheter från utvecklingsarbetena är att en framgångsfaktor är när såväl den politiska majoriteten som oppositionen delar problembild och vad som behöver göras för att lösa problemen.

8.5 Verksamheternas behov snarare än barnens

Utgångspunkten i TSI är att de tre verksamheterna ska samarbeta och samordna sig utifrån barnets/den unges behov. För att göra det behöver verksamheterna ha utrymme att kunna möta upp där den egna verksamhetens ansvar slutar. Det är en utmaning, inte bara i TSI utan rent generellt, då ansvarsgränserna är oklara och då verksamheter främst är organiserade för att arbeta inom gränser, inte över gränser (Tystrup 2019). Det är också ett fenomen som rapporterats i utvecklingsarbetena. När verksamheterna är pressade snävas ansvarsgränserna åt. Så snart en av de tre verksamheterna, under kortare eller längre tid, inte kan medverka i utvecklingsarbetet faller förutsättningarna för TSI. Ett återkommande problem som flera utvecklingsarbeten rapporterar är svårigheter att få den regionala hälso-och sjukvården att delta aktivt i utvecklingsarbetet och att få tillgång till första linjens psykiatri. Det gäller exempelvis små kommuner med små resurser.

8.6 Svårigheter att involvera barn, unga och föräldrarna i utvecklingsarbetet

Enligt regeringsuppdraget ska uppdraget genomföras utifrån bland annat ett barnrättsperspektiv. Barn, unga och föräldrar ska ges möjlighet till delaktighet i utvecklingsarbetet. I Governos delutvärdering konstateras att det förefaller svårare att ta in barn och ungas perspektiv i själva utvecklingsarbetena än i "det egna ärendet". Utvecklingsarbetena har svårt att komma igång med arbetet men det som underlättat är när det finns bred förankring på alla i nivåer och arbetet omfattar alla verksamheter. En annan framgångsfaktor är när arbetet utgått från en behovsanalys där barns önskemål beaktats.

Myndigheterna har för avsikt att ge utvecklingsarbetena stöd i detta arbete, bland annat genom ett stöddokument för ett gemensamt arbete med barn och ungas medverkan i det generella utvecklingsarbetet. Stöddokumentet är tänkt att beskriva förutsättningarna för barns, ungas och föräldrars medverkan så att det genomförs i enlighet med gällande rätt. Enligt den rättsutredning som har gjorts innebär det att personuppgiftsbehandling inte får ske i det gemensamma utvecklingsarbetet. En närmare redogörelse för de juridiska hinder som finns för en gemensam personuppgiftsbehandling kommer att ges i slutredovisningen.

8.7 Personlrörlighet och stabila strukturer

Många utvecklingsarbeten rapporterar om problem med personalomsättning och hur sårbart utvecklingsarbetet är när nyckelpersoner försvinner. Även om stabila strukturer är grunden för

utvecklingsarbetena så är god personkännedom och goda relationer ofta kittet i samverkan. Samtidigt visar detta på hur viktig det är med stabila strukturer då någon form av personalrörlighet tycks ofrånkomlig.

8.8 Betrakta det tidiga arbetet som en investering

Det är belagt att det finns vinster, för såväl samhället som individen, med att satsa på tidiga och förebyggande insatser innan problemen eskalerat (*Tänk långsiktigt*, Skolverket, Socialstyrelsen med flera, 2004). Det handlar om att se barn och unga som en investering istället för en utgiftspost. Men det är svårt att beräkna vinster, inte minst när flera verksamheter med olika uppdrag och olika ekonomiska förutsättningar ingår. Det tar ofta längre tid än en mandatperiod innan vinster kan räknas hem. I besparingstider prioriteras tvärtom ofta det förebyggande arbetet bort. Det blir en särskild utmaning att förespråka investeringar i det förebyggande arbetet när lågkonjunktur är på väg och många kommuner och regioner räknar med underskott (*Ekonomirapporten*, SKR 2019).

8.9 Stöd i arbetet med sociala investeringar

Nordiska ministerrådet har tagit fram en konkret beräkningsmodell för förebyggande arbete, som prövas i Norge och Danmark. I Norge är det Kommunestyrelsen (KS), motsvarigheten till SKR, som testar modellen. Den går i korthet ut på att de olika verksamheterna sitter ner tillsammans och matar in värden och siffror. Det ger i sin tur underlag för jämförelser (www.ks.no – sök på ”utenfor-regnskapet”).

Inom ramen för TSI kommer denna och andra beräkningsmodeller att undersökas med avseende på om de är relevanta och användbara i svensk kontext. I det sammanhanget hämtas också kunskap in om de erfarenheter som gjorts på området för att stödja kommuner och regioner i att arbeta med sociala investeringar. Den preliminära planen är att ge utvecklingsarbetena konkret stöd genom att exempelvis testa en beräkningsmodell i några av utvecklingsarbetena.

8.10 Juridiska hinder för gemensam uppföljning på individnivå

Socialstyrelsen och Skolverket bedömer att det är viktigt att fortsätta erbjuda ett nationellt sammanhållet stöd till lokal uppföljning inbegripet alla tre aktörer. Det är ett led i utvecklingen av en kunskapsbaserad och samordnad verksamhet med fokus på resultat för barn och deras föräldrar. En annan viktig del i uppföljningen är att ge underlag till lokala beslut om resurser och andra prioriteringar, som kan bidra till långsiktig implementering.

Det framgår också av Governos delutvärdering att det är få utvecklingsarbeten som har riggat uppföljningsmodeller. En förklaring kan vara att det inte finns så mycket att följa upp i början av utvecklingsarbetet. Men utvärderaren ser också en risk att uppföljningen glöms bort och inte alls kommer igång.

Samtidigt finns det anledning att gå försiktigt fram och se till att de uppföljningssystem som används är juridiskt säkrade innan man börjar uppföljningen. Under Socialstyrelsens och Skolverkets arbete med att ta fram ett gemensamt uppföljningssystem för elevhälsa/skola/förskola, hälso-och sjukvård och socialtjänst har de juridiska förutsättningarna för ett sådant uppföljningssystem utretts. Socialstyrelsen och Skolverket fann då att det saknas rättsligt stöd för personuppgiftsbehandling vid gemensam individbaserad verksamhetsuppföljning för de tre

2020-03-11
31 (42)
Dnr 2017:00779

verksamheterna. Myndigheterna undersöker därför andra alternativ för att ge utvecklingsarbetena stöd i arbetet med gemensam systematisk uppföljning.

Det är samma grundproblem med gemensam personuppgiftsbehandling vid systematisk uppföljning som kring barn och ungas delaktighet (se 8.6). En närmare redogörelse för de juridiska hinder som finns för en gemensam personuppgiftsbehandling kommer att ges i slutredovisningen.

8.11 Regionala samverkans- och stödstrukturer för långsiktig implementering av TSI

För långsiktig implementering av TSI är de regionala samverkans- och stödstrukturerna centrala – där ingår socialtjänsten och delar av hälso- och sjukvården. De regionala samverkans- och stödstrukturerna stödjer huvudmännen när det gäller frågor om kunskapsstyrning och kunskapsutveckling. Det innebär t.ex. att ge stöd till systematiskt förbättringsarbete, implementering och kompetensutveckling. Myndigheternas bedömning är att det finns behov av att bygga upp motsvarande strukturer inom skolans område för regionalt stöd till huvudmännen. Ett sådant stöd kan möjliggöra bättre samarbete och samordning på regional nivå mellan respektive verksamhetsområde. Då samtliga barn och unga bör omfattas är det av vikt att såväl fristående som kommunala skolor omfattas av regionala stödstrukturer.

Bilaga 1

Sammanställning av de 36 lokala utvecklingsarbeten
som deltagit 2019

Kommuner/ regioner	Namn på arbetet (startår)	Vad görs	Nyckelord	Länk
Ale, Tjörn, Kungälv, Stenungs- sund	Simba (2016)	SIMBA-team med barnpsykolog från primärvården, representerar från socialtjänsten och elevhälsan finns i varje kommun. Avsikten är att snabbt fånga upp barn och unga med lindrig psykisk ohälsa, erbjuda dem och deras vårdnadshavare insatser på rätt vårdnivå. Arbetet inkluderar också en konsultationsmodell för samverkan med specialistnivå.	Förstärkt första linje	http://www.vardsamverkan.se/organisation/delregionalvardsamverkan/simba/Samverkansomraden/simba-team/ http://www.vardsamverkan.se/
Alingsås, Lerum	Samla (2018)	Implementera ett team i varje kommun, där skola, socialtjänst och primärvård träffas i två timmar varje vecka. Både konsultativt och runt individärenden efter samtycke.	Förstärkt första linje	https://www.vardsamverkan.se/organisation/delregionalvardsamverkan/samla/omraden-for-samverkan/barn--ungas-psykiska-halsa---forsta-linjens-uppdrag/ https://www.vardsamverkan.se/

2020-03-11
33 (42)
Dnr 2017:00779

Askersund, Hallsberg, Kumla, Lekeberg - Örebro södra län	Förebyggande arbete mot psykisk ohälsa hos flickor i mellanstadiet (2018)	Främjande, förebyggande på gruppnivå. Genomfört och utvärderat en intervention. Målgruppen är barn med fetma där insatserna handlar om att främja fysisk aktivitet för att utveckla en hälsosam livsstil. Arbetar med samverkansdagar. Planerar spridningskonferens för TSI-arbetet 2020.	Flickor, fysisk aktivitet, hälsosam livsstil
Bjuv	Bjuvs barns bästa (2018)	Arbeta med insatser på generell nivå för få rutiner för när/ hur personal ska ingripa vid frånvaro som indikerar risk. Ska starta konsultationsteam som kan samordna första linjen, skola och socialtjänsten, steget före SIP.	Minskad skolfrånvaro
Borlänge	Borlänge HTL (2018)	Utgår från två pilotskolor där det inrättats tvärprofessionella team. Det är ett främjande och förebyggande arbete som riktar sig till alla barnsamt barn och grupper med behov av tidigt stöd.	HTL-team https://www.borlange.se/kommun-och-politik/hallbarhet/tvarprofessionella-HTL-team/ https://www.borlange.se/

2020-03-11
34 (42)
Dnr 2017:00779

Degerfors	Degerforsmodellen 2.0 (2017)	Ta fram strukturer kring, främst främjande gruppinsatser. Vill integrera ett annat arbete som kallas Pinocchio där man följer barns utvecklingslinje (de som avviker). Hög andel pojkar med diagnoser. Kopplat till SKL:s prioritering.	Struktur-nivå	https://www.degerfors.se/omsorg-och-stod/stod-till-barn-unga-och-familj/degerforsmodellen.html https://www.degerfors.se/
Falun	Tillsammans för varje barn (2017)	Testar delar av GIRFEC i ett pilotområde med grundskola, familjecentral, förskolor. Test av ett verktyg över organisationsgränserna – välbefinnandehjulet (wellbeing wheel), tvärprofessionella familjeteam och trygghetsperson (named person). I kommande fas ligger arbetet med särskild samordnare och utveckling av gemensam plan (Childs plan).	Skott-landsmodellen	https://www.falun.se/utbildning--barnomsorg/halsa-och-trygghet/tillsammans-for-varje-barn.html https://www.falun.se/
Finspång	Samverkan som gör skillnad för våra barn och unga (2018)	Skapa strukturer för att ge generella insatser och att landa i samverkan på "selektiv" nivå (mellanskiktet på pyramiden). Utreder olika spår: tex förutsättningar för ungdomens hus, familjecentral etc.	Struktur-nivå	

2020-03-11
35 (42)
Dnr 2017:00779

Hallstahammar	Tidiga och samordnade insatser i Västmanland (2018)	Sammanställa en instruktion för överrapportering, för att minska informations-tapp Bakgrund överrapporteringen mellan BVC-sköterskor och förskola, och mellan förskola och skola.	Struktur-nivå
Habo, Jönköping	Vi vässar arbetet i samverkan kring problematisk skolfrånvaro	Vidareutvecklat samverkansstrukturerna för att minska problematisk skolfrånvaro samt förebygga och upptäcka begynnande skolfrånvaro. Gruppinsatser, men främst individ.	Minska skolfrånvaro
Härnäs	SIP utifrån ett barnrättsperspektiv (2018)	Vill utveckla och säkerställa nya metoder för att kvalitetssäkra arbetet med SIP utifrån ett barnrättsperspektiv. Har genomfört utbildningsinsats gällande SIP.	SIP
Kalmar, Hultsfred, Oskarshamn	Barn och ungas hälsa i Kalmar län (2018)	Utgångspunkten är länets regionala överenskommelse Barns hälsa med fokus på psykisk hälsa. Utveckla och tidigarelägga SIP.	SIP, minska skolfrånvaro

Karlskoga	Lokal samverkan för tidiga insatser gällande psykisk hälsa för barn och unga 0 – 22 år i Karlskoga (2017)	Har skapat och implementerat strukturer vid överlämningar mellan de olika aktörerna. Nästa steg är att utveckla arbetet med TSI. Kopplat till SKL/uppdrag psykisk hälsa.	Struktur-nivå
Karlskrona	Holmsjö och Rödeby skolor och förskolor (2018)	Tidiga insatser på skolans arena. Två skolor arbetar med samarbete team kring barn som riskerar en ogynnsam utveckling. Teamen består av elevhälsa, primärvård och socialtjänst. Kopplat till SKL: uppdrag psykisk hälsa.	Minskad skolfrånvaro
Kristianstad	Barnsamordnare och multikompetenta team (2018)	Förstärkt med en barnsamordnare ska bli arbete på en resursskola (med elever som inte följer den ordinarie undervisningen) Även multikompetenta team.	Förstärkt resursskola
Kungsbacka	Samverkan i tidiga insatser för barn och unga - Tillsammans för varje barn (2018)	Utveckla arbetssätt kring samverkan för att främja/förebygga genom tidiga insatser. Uppstart av pilot inom ett för- och grundskoleområde med störst socioekonomiska skillnader.	Utjämna socioekonomiska skillnader

Linköping	Hälsofrämjande och tidiga insatser i samverkan (2018)	Utforma en övergripande strategi för samverkan kring barn/elevver utifrån hälsofrämjande, förebyggande, åtgärdande arbete. Efter kartläggningen dialog med Region Östergötland (primärvård, BUP) Målgrupp barn i grundskolan som riskerar att gå ut med ofullständiga betyg.	Struktur-nivå
Lysekil	Psykisk hälsa – tidiga, samordnade insatser barn och unga i Lysekils kommun (2018)	Arbetar övergripande. Kartlagt problemen och lämpliga åtgärder. Finns planer på att starta upp en ungdomscentral.	Struktur-nivå
Mariestad, Gullspång, Töreboda	Nära stöd och vård barn och unga (2018)	Förstärka elevhälso-teamen med kurator från vårdcentralen och socialsekreterare från socialtjänsten, som gemensamt planerar insatser. Kopplat till SKL/uppdrag psykisk hälsa.	https://www.vardsamverkan.se/organisation/delregion-alvardsamverkan/skara-borg/Samverkansomraden/nara-var-d-skara-borg/delprojekt/ https://www.vardsamverkan.se
Mark	Mark-modellen (2018)	Skapar barn-team m BUP, primärvård, elevhälsa och socialtjänst som ska arbeta på individ- och grupp-nivå. Arbetar med tillit mellan verksamheterna.	Barnteam

2020-03-11
38 (42)
Dnr 2017:00779

Norrköping	Barnsam- verket (2017)	Utvecklingsarbetet har två spår. 1) Utvidga SIP-arbetet ge- nom att skolan ska ingå. 2) Barnteam kring barn och unga. Testar detta som pi- lot i ett område. Det finns barnteam i tre olika bo- stadsområden och ett fjärde barnteam planeras.	SIP	
Region Blek- inge (med 5 kommuner)	Sömlösa och tidigt samord- nade insat- ser BoU (2018)	Utveckla ett regionalt fo- rum och gemensam sam- verkansstruktur för reg- ionen och kommunerna för att koordinera resurser ef- fektivt. Ska stödja, sprida och följa upp lokala ut- vecklingsarbeten, sam- ordna utbildningar och dela erfarenheter. Utveckla arbetet med digitalisering.	Struk- turnivå	
Region Kro- noberg (med 8 kommuner)	Barnets bästa gäl- ler (2017)	Med GIRFEC som kun- skaps- och inspirations- källa utvecklas en helhets- lösning med individuella och generella insatser. En praxismodell kallad "Kro- nobarnsmodellen" är i det närmaste klar att prövas. Efterhand kommer andra delar från GIRFEC att tes- tas, utifrån en svensk och kronobergsk kontext. Forskning genom Linnéu- niversitetet.	Skott- lands- mo- dellen	http://www.regionkronoberg.se/vardgivare/arbetsomraden-processer/folkhalsa/barn-och-unga2/barnens-basta-galler-i-kronobergs-lan/ http://www.regionkronoberg.se/

2020-03-11
39 (42)
Dnr 2017:00779

Region Skåne (med 13 kommuner)	Tidiga samordnade insatser för barn och unga i Skåne, ett gemensamt TSI-nätverk via Kommunförbundet Skåne (2018)	Ta fram en modell för hur Kommunförbundet kan stödja kommunerna/regionen i samverkan. Kartlägger vilket stöd kommuner/regionen behöver och anpassar stödet till detta (t.ex. föreläsningar, utbildningar, stöd i systematisk uppföljning osv). En samordnare håller ihop arbetet.	Strukturnivå	https://kfsk.se/halsaochsocialvalfard/socialtjanst/tidiga-samordnade-insatser/ https://kfsk.se/
Region Västernorrland (med 7 kommuner)	Utvecklings- och förbättringsarbete inom området tidiga samordnade insatser för barn och unga (2018)	Utveckla befintliga regionala samverkans- och stödstrukturen samt identifiera brister och framgångsfaktorer. Arbetet ska ge möjlighet till samverkan oavsett vilka områden inom barn och unga det handlar om”.	Strukturnivå	
Region Örebro län	Tillsammans för alla barns bästa (2018)	Genomfört förstudie (del 1 och 2) om förutsättningarna för att införa Skottlandsmodellen i Region Örebro. Ambitionen är att dra igång pilotprojekt, i någon av kommunerna.	Skottlandsmodellen	

2020-03-11
40 (42)
Dnr 2017:00779

Rättvik	Stärkt samverkan för barnets bästa (2018)	Vill utveckla grunden för mötesformer och samverkansgrupper. Utveckla arbetet med SIP, nya konsultationsteam i grundskola och barn 0-5 år. Omtag i arbete med kommunernas aktivitetsansvar, ungdomar 16-20 år som inte studerar eller arbetar.	SIP, konsultationsteam
Skurup	Familjestödsarbete i tvärprofessionell samverkan (2018)	Samordnade insatser på gruppnivå. Fokus på föräldrastöd, både generellt men också riktat, t.ex. specifika samtalsgrupper kring nättrekasserier. Ambition att bredda föräldrastödet till nya grupper. Samordnare för arbetet har anställts.	Grupp-nivå
Strängnäs	Barn- och ungdomsstrategi (2018)	Utiifrån den kommunövergripande barn- och ungdomsstrategin testas olika delar för kontinuerligt förändringsarbete. 2019 startade ett konsultationsteam, som steget före SIP-möten. Planerat; ett stödteam i skolan, starta fler familjecentraler.	SIP, konsultationsteam
Varberg	Samverkan – bästa vägen framåt (2018)	Fokus ligger på de mest komplexa samverkansärendena där hinder för god samverkan har identifierats. Utveckla strukturer kring "förstärkt samverkan". Samverkansmöten sker ofta med hjälp av nätverkslag.	Struktur-nivå
Vellinge	Verka tillsammans (2018)	TSI-möten vid en lägre grad av oro, innan ev SIP-möte. Skolan sammankallande. Testar 1-2 case i alla skolor, innan breddinförande. Tar fram gemensamma rutiner att möta barn och föräldrar på ett	

2020-03-11
41 (42)
Dnr 2017:00779

		likvärdigt sätt oavsett, verksamhet.	
Vilhelmina	Wilhelmina-modellen HLT (2018)	Skapa fungerande HLT-team som träffas varannan vecka och diskuterar individuärenden. Fokus ska vara på tidiga insatser där flera aktörer är aktuella. Arbetet ska inte ersätta SIP, men skapa förutsättning för att få hjälp hos rätt aktörer i tidigt skede."	HLT-team
Vännäs	Samverkan kring barn och unga Vännäs (2018)	Riktat sig till individnivå, samt fördjupande av strukturerna för samverkansarbete med HLT. Arbetar mot familjecentral, BVC och förskola. Integreringsfrågor i fokus, öppnar språkstuga på öppna förskolan.	HLT-team
Åsele	Åsele Hälsa Lärande och Trygghet (HLT) (2016)	Möten innan det blir en orosanmälan, och innan SIP är aktuell Operativa gruppen träffas varannan vecka och pratar om barnen öppet med föräldrars samtycke. Utan samtycke aidentifierat.	HLT-team

2020-03-11
42 (42)
Dnr 2017:00779

Åtvidaberg, Kinda	Samma koll (2017)	Förstärker samverkans- strukturer, bland annat för SIP-möten och samver- kansavtal. Skolan som bas; skolsocionom, tillgängliga lärmiljöer, arbetsterapeut i elevhälsoarbetet, rutiner för skolnärvaro, elevhälso- plan med mera.	Minska skol- frånvaro	https://samordning.org/sco/verksamhetsutveckling/koll-projekten/samma-koll?highlight=WYJzYW1tYSI-sImtvbGwiLCJzYW1tYS-Brb2xsIl0= https://samordning.org/samma-koll
Övertorneå	NU – Nu med det samma! (2018)	1.Utveckla det samordnade stödet genom att följa upp individfall och utreda var processen stannar av. 2 Identifiera naturliga kon- taktytor där aktörernas tillgänglighet för tidig upp- täck och stöd är behövlig. 3. Samordna och agera in- nan Norrbus och ev. oro- sanmälan. Huvudansvarig med, samlad bild för bar- nets situation, som kan samordna aktörerna. Checklista.		